

Musikterapi för barn och unga med grava funktionsnedsättningar

Vilken insats erbjuds?

Verksamheten riktar sig till barn och unga med grava funktionsnedsättningar. Barnen erbjuds stärkande och hälsofrämjande samt behandlande musikterapi i form av organiserad musikaktivitet. Aktiviteten erbjuds individuellt eller i en mindre grupp. Insatsen leds av en utbildad musikterapeut med syfte att erbjuda en trygg, fredad och förutsägbar plats. Syftet är att stärka och stödja individens förmågor, identitet och potential för skapande. Här möjliggörs samspel, lek och kommunikation samt utveckling och lärande. I musikaktiviteten ges barnet möjlighet att uttrycka sig och samspela med hjälp av musik. Omvårdnadspersonal och/eller vårdnadshavare och syskon kan erbjudas att delta.

En musikterapeut som arbetar inom hälso- och sjukvård använder hela sin kompetens och kan arbeta såväl hälsofrämjande, förebyggande som behandlande, i verksamheter utanför sjukvården arbetar musikterapeuten endast hälsofrämjande och förebyggande. Musikterapeuten är ansvarig för den insats som erbjuds och aktiviteterna anpassas efter varje barn i relation till övriga insatser. Inom sjukvård har ansvarig läkare det övergripande behandlingsansvaret. I verksamhet utanför sjukvården samverkar musikterapeuten med aktuell uppdragsgivare samt vårdnadshavare. Musikterapeuten gör en plan kring syfte och mål med musikterapi och tillsammans med övriga aktörer görs regelbundna uppföljningar kring hur barnen mår och utvecklas. Vid misstanke om att ett barn far illa är musikterapeuten skyldig att göra en orosanmälan (enligt socialtjänstlagen 14 kap. 1§).

Vad är musikterapi?

Musikterapi är när musik används i behandlande syfte. Det är en internationellt förankrad, forskningsbaserad och relationell form av terapi med ett hälsofrämjande perspektiv som tar fasta på faktorer i människors liv som skapar hälsa. En kvalificerad musikterapeut använder sig av musik och musikaliska aktiviteter som resurs för ett möte där patienter kan ges hjälp att hantera sin livssituation. Musikterapeuter arbetar inom kulturskola, anpassad skola, social öppenvård, habilitering och rehabilitering, inom somatisk och psykiatrisk vård, inom neonatal och palliativ vård samt inom äldre- och demensvård. Oftast samarbetar musikterapeuter i arbetslag med andra yrkesgrupper. Terapiformen använder sig av både expressiva och receptiva metoder. Expressiva metoder innebär att man spelar, sjunger och improviserar tillsammans. Receptiva metoder innebär att man lyssnar. Det är inte bara individernas, svårigheter som ska beaktas. Lika viktigt är att arbeta med resurser och potential. Den internationella musikterapeutiska federationen (WFMT) uttrycker att:

Music therapy is the professional use of music and its elements as an intervention in medical, educational, and everyday environments with individuals, groups, families, or communities who seek to optimize their quality of life and improve their physical, social, communicative, emotional, intellectual, and spiritual health and wellbeing. Research, practice, education, and clinical training in music therapy are based on professional standards according to cultural, social, and political contexts.

Musikterapi lämpar sig även väl för kartläggning och bedömning av barnets funktion och potential för motorik, koordination, muskeltonus, självreglering, kommunikation, samspel och relation. Musikterapeuter som arbetar inom hälso- och sjukvård dokumenterar i journal. Musikterapeuter följer gällande praxis för dokumentation för den verksamhet där musikterapi bedrivs. Svenska

musikterapeuter arbetar utifrån musikterapiförbundets etiska riktlinjer, samt enligt gällande riktlinjer för den verksamhet där musikterapeuten arbetar.

Vad gör man?

Musikterapi handlar om att arbeta med musik som verktyg för en terapeutisk process. Det är en konstnärlig uttrycksform som genom musik och musicerande gör det möjligt att arbeta fysiskt, resursstärkande, känslomässigt, relationellt och icke-verbalt. Den musikterapeutiska kompetensen handlar här om att kunna stötta, uppmärksamma, förstå och reflektera kring vad barn gestaltar och bearbetande i syfte att på bästa sätt stödja deras fortsatta utveckling och välbefinnande.

Musikterapi för barn och ungdomar med omfattande kognitiva svårigheter, ofta i kombination med rörelsenedsättning, innebär att man träffar en högskoleutbildad musikterapeut i ett rum som är ämnat för musik och rörelse. I musikterapi erbjuds sinnesstimulerande musikaliska aktiviteter i syfte att främja aktivitet och avslappning, kommunikation och samspel. Här ges även möjlighet att sjunga, spela eller skapa fritt på olika instrument. Man kan röra sig till musik eller lyssna på musik. En musikterapeut kan använda sig av sin sångröst och/eller instrument som till exempel piano, gitarrer, ukuleles, olika slagverk eller andra specialstämda, klingande, rytmiska, multisensoriska och digitalt baserade instrument. Musikterapeutisk aktivitet med barn och unga med grava funktionsnedsättningar önskar främja delaktighet, sociala relationer och samspel. Man behöver inte kunna något om musik för att delta i musikaktiviteten. Tillsammans med musikterapeuten utformas verksamheten utifrån barnens och ungdomarnas förutsättningar och behov. Det är musikterapeuten som ansvarar för barnens delaktighet och för att musikterapi ska bli meningsfull.

Musikterapi är en forskningsbaserad behandlingsform

Ett musikterapeutiskt arbete är en reflexiv process baserad på vetenskap och beprövad erfarenhet där musikaliska och relationella erfarenheter nyttjas som bas för förändring.

Den musikterapeutiska forskningen använder sig av multidisciplinära forskningsmetoder för att synliggöra och mäta på vilka sätt musikterapi kan vara verksamt. Mot bakgrund av musikterapiens multidisciplinära grund återfinns en stor variation av forskningsfrågor och studerade insatser. Det finns ett antal systematiska översiktsstudier som ställt samman den samlade evidensen inom avgränsade områden med vuxen population, såsom musikterapi och demens, musikterapi vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd. Det finns också systematiska översikter med studier på musikterapi och barn med autism, musikterapi inom neonatalvård samt musikterapi med barn behandlade för cancer.

Forskning ger stöd för att musikterapi med gravt funktionsnedsatta barn och unga kan inverka positivt på deltagares välbefinnande och känslomässiga reglering. Musikterapeutiska insatser syns främja social interaktion och kommunikation, stimulera aktivt deltagande, uppmärksamhet och uttryck för affekt. Musikterapeutens skraddarsydda och uppmärksamma bemötande syns gynna barnets möjligheter för engagemang, kommunikation och uppmärksamhet samt främjar utvecklingen av motoriska, emotionella och relationella kompetenser.